

ВІДОКРЕМЛЕНИЙ СТРУКТУРНИЙ ПІДРОЗДІЛ
«ФАХОВИЙ КОЛЕДЖ ЕКОНОМІКИ І ТЕХНОЛОГІЙ
НАЦІОНАЛЬНОГО УНІВЕРСИТЕТУ «ЧЕРНІГІВСЬКА ПОЛІТЕХНІКА»

Циклова комісія з соціальної роботи

«ЗАТВЕРДЖУЮ»

Заступник директора з навчальної
роботи

Людмила ІЛЛЯШЕНКО

“27” серпня 2024 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ТРЕНІНГОВІ ТЕХНОЛОГІЇ В СОЦІАЛЬНІЙ РОБОТІ

**підготовки фахового молодшого бакалавра
освітньо-професійна програма «СОЦІАЛЬНА РОБОТА»**

галузь знань 23 СОЦІАЛЬНА РОБОТА

спеціальність 231 СОЦІАЛЬНА РОБОТА

мова навчання: українська

статус дисципліни: обов'язкова

Чернігів-2024 рік

Робоча програма з дисципліни «Тренінгові технології в соціальній роботі» складена на основі освітньо-професійної програми «Соціальна робота» спеціальності 231 Соціальна робота. “26” серпня 2024 р. 16 с.

Розробник: **Дмитро КАЗІМІРОВ**
викладач кваліфікаційної категорії «спеціаліст»

Робоча програма затверджена на засіданні циклової комісії соціальних дисциплін.

Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

Голова циклової комісії

Дмитро КАЗІМІРОВ

Схвалено методичною радою коледжу.

Протокол № 1 від “26” серпня 2024 р.

Голова методичної ради

Людмила ІЛЛЯШЕНКО

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, освітньо-професійний ступінь	Характеристика навчальної дисципліни
		денна форма навчання
Кількість кредитів – 4	Галузь знань 23 Соціальна робота	Нормативна
Змістових модулів – 2	Спеціальність: 231 Соціальна робота	Рік підготовки:
		3-й
Семестр		
Загальна кількість годин – 120		5-й, 6-й
Тижневих годин: аудиторних – 4 самостійної і індивідуальної роботи студента – 4	Освітньо-професійний ступінь: фаховий молодший бакалавр	Лекції
		40 год.
		Семінарські
		20 год.
		Самостійна робота
		60 год.
		Вид контролю:
	Залік	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Метою навчальної дисципліни «Тренінгові технології в соціальній роботі» є формування у здобувачів фахової передвищої освіти системи знань про основи тренінгової діяльності, навиків організації та проведення соціально-педагогічного тренінгу.

Передумови вивчення дисципліни: фахові компетентності, що формуються під час вивчення дисципліни «Тренінгові технології в соціальній роботі» необхідні при вивченні дисципліни «Соціальна робота з різними категоріями клієнтів».

Завдання навчальної дисципліни «Тренінгові технології в соціальній роботі»:

1. сформувані уявлення про основні концепції та процедури щодо організації групових форм роботи;
2. навчити застосовувати теоретичні знання з метою аналізу і вирішення проблем міжособистісної взаємодії;
3. сформувані уявлення про технології проведення психологічного тренінгу та управління часом;
4. поглибити самопізнання та самоаналіз з послідуочим використанням набутих навичок у формуванні ефективних стратегій поведінки та професійної діяльності.

На основі вивчення дисципліни «Тренінгові технології в соціальній роботі» у здобувачів фахової передвищої освіти формуються наступні компетентності:

ЗК-5. Здатність застосовувати знання у практичних ситуаціях

ЗК-6. Здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел

ЗК-7. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології

СК-10. Здатність до соціальної взаємодії у професійній сфері

3. Очікувані результати навчання

Під час вивчення дисципліни здобувачі фахової передвищої освіти мають досягти або вдосконалити наступні програмні результати навчання, передбачені освітньо-професійною програмою:

РН-4. Застосовувати інформаційні ресурси та методики оцінки поведінки чи діяльності індивідів і соціальних груп.

РН-6. Використовувати технології соціальної діагностики, профілактики, корекції із застосуванням сучасних форм та методів професійної діяльності.

РН-13. Визначати зміст і види співпраці з представниками різних професій, груп, громад у професійній діяльності.

Очікуваними результатами навчання дисципліни «Тренінгові технології в соціальній роботі» є достатній рівень сформованих знань та умінь. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач освіти повинен:

знати:

- зміст методики проведення тренінгів;
- зміст методичного забезпечення соціально-педагогічного тренінгу;
- принципи розробки й аналізу тренінгу, програми проведення соціально-педагогічного тренінгу та місця соціально-педагогічних тренінгів у системі соціальної роботи;
- методи, засоби й форми проведення соціально-педагогічних тренінгів;
- зміст практичної діяльності соціального працівника мету, завдання, зміст і технології проектування тренінгів;
- основні проблеми соціалізації, які вирішує соціальний працівник тренінговими вправами;
- питання вдосконалювання методики проведення соціально-педагогічного тренінгу;
- зміст і організацію тренінгової роботи при виконанні соціально-педагогічної діяльності.

вміти:

- аналізувати існуючу науково-методичну документацію проведення тренінгів, обґрунтовувати форми і методи своєї діяльності, а також й при необхідності розробляти тренінгові заняття;
- відбирати необхідний дидактичний матеріал і конструювати предметний зміст тренінгового заняття при роботі з клієнтами;
- планувати тренінгові заняття з різною соціально-педагогічною метою організовувати тренінги для різних соціальних груп;
- проводити тренінги та заняття з елементами тренінгу;
- здійснювати тренінгове проектування соціально-педагогічного процесу;
- розробляти власні методики створення тренінгових занять;
- здійснювати керівництво й управління навчально-пізнавальною діяльністю клієнтів шляхом тренування у них заданих знань умінь, або навичок;

- діагностувати й оцінювати рівень проведеного соціально-педагогічного тренінгу;
- переносити технологічний досвід, отриманий при розробці методики одного тренінгу, на інші тренінгові заняття;
- самостійно працювати з науковою, методичною й навчальною літературою, а також розвивати критичні здібності й творчість у процесі роботи з літературою;
- здійснювати самоаналіз власної діяльності, оцінювати її результати й проводити її коригування.

4. Програма навчальної дисципліни

Змістовий модуль 1. Специфіка та теоретичні основи соціально-педагогічного тренінгу

Тема 1. Вступ до курсу «Тренінгові технології в соціальній роботі».

Соціально-педагогічний тренінг як форма інтерактивного навчання. Особливості тренінгової форми навчання. Відмінності тренінгу та традиційних форм навчання.

Тема 2. Тренінгові заняття як навчальний процес

Використання тренінгу в роботі соціального працівника. Основні напрямки та підходи в психології та педагогіці щодо групової роботи.

Тема 3. Види та класифікації тренінгів

Основні класифікації тренінгів (тренінг особистісного росту, навчальний тренінг, організаційний тренінг, тренінг спілкування, аутотренінг, груповий тренінг тощо). Характеристика основних видів тренінгів. Групи підтримки. Тренінги проти залежності. Тренінги проти травми і страху. Тренінги проти посттравматичного синдрому та їх види. Бізнес-тренінг та його особливості. Громадський тренінг та його особливості.

Тема 4. Структура та основні положення тренінгового заняття

Специфіка підготовки тренінгового заняття як динамічної форми навчання. Етапи підготовки тренінгового навчання. Організаційні аспекти проведення соціально-педагогічного тренінгу. Методика підготовки тренінгу.

Тема 5. Етапи проведення тренінгових занять

Основні етапи проведення тренінгових занять, правила організації та проведення кожного етапу. Початок соціально-педагогічного тренінгу. Основна частина проведення навчання. Завершення роботи тренінгу.

Тема 6. Організація роботи тренінгової групи

Основні принципи роботи тренінгової групи. Структура тренінгової групи. Принципи організації і проведення тренінгу. Навички керівництва групою. Фактори стресових ситуацій та методики виходу із них у ході соціально-педагогічного тренінгу. Методика організації групової взаємодії.

Тема 7. Групова динаміка і її роль у процесі тренінгової роботи.

Основні стадії групової динаміки. Групова динаміка та етапи тренінгового процесу. Початкова стадія – псевдозгуртованість. Перехідна стадія – конфлікт (чи криза). Особливості стадії конфлікту. Створення атмосфери довіри. Техніка роботи з "важкими" учасниками. Робоча стадія. Основні характеристики робочої стадії в розвитку тренінгової групи і завдання ведучого на цьому етапі. Стадія завершення – сепарація. Особливості стадії сепарації.

Тема 8. Методи оцінки ефективності проведення тренінгового заняття

Мета оцінювання ефективності тренінгового заняття. Категорії оцінювання ефективності тренінгового заняття. Показники оцінки ефективності тренінгу. Основні методики оцінки ефективності проведення тренінгового заняття.

Змістовний модуль 2. Особливості проведення соціально-педагогічних тренінгів.

Тема 9. Методика розробки плану проведення соціально-педагогічного тренінгу

Мета соціально-педагогічного тренінгу. Завдання соціально-педагогічного тренінгу. Основні прийоми ведення та форми роботи, що використовуються в тренінговому занятті. Врахування деталей при плануванні тренінгу: місце, оргтехніка, канцелярія та інші деталі.

Тема 10. Техніки що використовуються в тренінговій роботі

Основні техніки, що використовуються в тренінговій роботі. Особливості використання групових технік. Психокорекційна техніка.

Техніка активного слухання. Техніка емпатичного приєднання до учасника тренінгу. Техніка вербального і невербального спілкування тренера з групою.

Тема 11. Вправи що використовуються в тренінговій роботі

Вправи ice-breaker. Скарбничка корисних ігор. Вправи для знайомства. Вправи для фітбеку. Цікаві руханки. Метод «рівний – рівному». Мозковий штурм. Групова дискусія. Метод кейсів. Криголами. Комунікативні, тематичні. Командоутворення. Підведення підсумків та рефлексія.

Тема 12. Ігрові методи, що використовуються в тренінговій роботі

Комунікативна гра. Рольові ігри. Введення в ситуацію рольової гри. Ігри – тренування конкретних соціальних навичок. Ігри-драматизації. Ігри-постановки. Ігри з прихованими цілями сторін. Ігри-провокації. Ігри з вільним сюжетом. Обговорення гри.

Тема 13. Техніки арт-терапії у груповій роботі

Тренінгове заняття з елементами арт-терапії. Малюнок себе. Малюнок стану. Колаж. Робота з глиною. Взаємодія з папером. Груповий малюнок, створення групового колажу. Свобода самовираження в монотипії. «Карта бажань».

Тема 14. Міжособистісне спілкування. Феномен «зворотній зв'язок».

Тренінгове заняття «Міжособистісне спілкування». Правила зворотнього зв'язку під час тренінгу. Рефлексія як результат тренінгу.

Тема 15. Професійні та особистісні якості тренера

Професійні якості спеціаліста, який проводить соціально-педагогічний тренінг. Основні вимоги до ведучого тренінгу. Ролі та функції тренера. Особливості підготовки тренера.

Тема 16. Етичні принципи тренера чи фасилітатора при роботі з групою

Етика взаємодії тренера та групи. Стилі керівництва групою. Коучінг та його особливості (мотивація людини на активне життя). Менторство та його особливості.

5. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин			
	Всього	У тому числі		
		лекції ї	семінарські/ практичні	с.р.
Змістовий модуль 1. Специфіка та теоретичні основи соціально-педагогічного тренінгу				
Тема 1. Вступ до курсу «Тренінгові технології в соціальній роботі».	6	2	-	2
Тема 2. Тренінгові заняття як навчальний процес	6	4	-	2
Тема 3. Види та класифікації тренінгів	8	2	2	4
Тема 4. Структура та основні положення тренінгового заняття	8	2	2	4
Тема 5. Етапи проведення тренінгових занять	8	2	2	4
Тема 6. Організація роботи тренінгової групи	8	2	2	4
Тема 7. Групова динаміка і її роль у процесі тренінгової роботи.	8	4	-	4
Тема 8. Методи оцінки ефективності проведення тренінгового заняття	8	2	2	4
Разом за змістовим модулем 1	58	20	10	28
Змістовний модуль 2. Особливості проведення соціально-педагогічних тренінгів				
Тема 9. Методика розробки плану проведення соціально-педагогічного тренінгу	8	2	2	4
Тема 10. Техніки що використовуються в тренінговій роботі	8	4	-	4
Тема 11. Вправи що використовуються в тренінговій роботі	8	2	2	4
Тема 12. Ігрові методи, що використовуються в тренінговій роботі	8	2	2	4
Тема 13. Техніки арт-терапії у груповій роботі	8	2	2	4

Тема 14. Міжособистісне спілкування. Феномен «зворотній зв'язок».	6	2	-	4
Тема 15. Професійні та особистісні якості тренера	8	4	-	4
Тема 16. Етичні принципи тренера чи фасилітатора при роботі з групою	8	2	2	4
Разом за змістовим модулем 2	62	20	10	32
Усього годин	120	32	20	60

6. Теми лекцій

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Тренінгові технології в соціальній роботі».	2
2	Тренінгові заняття як навчальний процес	4
3	Види та класифікації тренінгів	2
4	Структура та основні положення тренінгового заняття	2
5	Етапи проведення тренінгових занять	2
6	Організація роботи тренінгової групи	2
7	Групова динаміка і її роль у процесі тренінгової роботи.	4
8	Методи оцінки ефективності проведення тренінгового заняття	2
9	Методика розробки плану проведення соціально-педагогічного тренінгу	2
10	Техніки що використовуються в тренінговій роботі	4
11	Вправи що використовуються в тренінговій роботі	2
12	Ігрові методи, що використовуються в тренінговій роботі	2
13	Техніки арт-терапії у груповій роботі	2
14	Міжособистісне спілкування. Феномен «зворотній зв'язок».	2
15	Професійні та особистісні якості тренера	4
16	Етичні принципи тренера чи фасилітатора при роботі з групою	2
	Разом	40

7. Теми семінарських занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин
1	Вступ до курсу «Тренінгові технології в соціальній	2

	роботі».	
2	Види та класифікації тренінгів	2
3	Структура та основні положення тренінгового заняття	2
4	Етапи проведення тренінгових занять	2
5	Організація роботи тренінгової групи	2
6	Методи оцінки ефективності проведення тренінгового заняття	2
7	Методика розробки плану проведення соціально-педагогічного тренінгу	2
8	Вправи що використовуються в тренінговій роботі	2
9	Техніки арт-терапії у груповій роботі	2
10	Етичні принципи тренера чи фасилітатора при роботі з групою	2
	Разом	20

8. Самостійна робота

	Назва теми	Кількість годин
1	Соціально-педагогічний тренінг як форма інтерактивного навчання.	2
2	Особливості тренінгової форми навчання. Відмінності тренінгу та традиційних форм навчання.	2
3	Використання тренінгу в роботі соціального працівника.	2
4	Основні напрямки та підходи в психології та педагогіці щодо групової роботи.	2
5	Основні класифікації тренінгів (тренінг особистісного росту, навчальний тренінг, організаційний тренінг, тренінг спілкування, аутотренінг, груповий тренінг тощо).	2
6	Характеристика основних видів тренінгів.	2
7	Специфіка підготовки тренінгового заняття як динамічної форми навчання.	2
8	Етапи підготовки тренінгового навчання. Організаційні аспекти проведення соціально-педагогічного тренінгу.	2
9	Методика підготовки тренінгу.	2
10	Основні етапи проведення тренінгових занять, правила організації та проведення кожного етапу.	2
11	Початок соціально-педагогічного тренінгу. Основна частина проведення навчання. Завершення роботи тренінгу.	2
12	Основні принципи роботи тренінгової групи. Структура тренінгової групи.	2
13	Принципи організації і проведення тренінгу.	2

14	Фактори стресових ситуацій та методики виходу із них у ході соціально-педагогічного тренінгу.	2
15	Методика організації групової взаємодії.	2
16	Основні стадії групової динаміки. Групова динаміка та етапи тренінгового процесу.	2
17	Створення атмосфери довіри.	2
18	Техніка роботи з «важкими» учасниками.	2
19	Основні характеристики робочої стадії в розвитку тренінгової групи і завдання ведучого на цьому етапі.	2
20	Категорії оцінювання ефективності тренінгового заняття.	2
21	Показники оцінки ефективності тренінгу.	2
22	Основні методики оцінки ефективності проведення тренінгового заняття.	2
23	Правила зворотнього зв'язку під час тренінгу.	2
24	Професійні якості спеціаліста, який проводить соціально-педагогічний тренінг.	2
25	Основні вимоги до ведучого тренінгу.	2
26	Ролі та функції тренера.	2
27	Особливості підготовки тренера.	2
28	Етика взаємодії тренера та групи.	2
29	Особливості використання групових технік.	2
30	Стили керівництва групою.	2
	Разом	60

9. Питання до заліку

- Особливості тренінгової форми навчання.
- Використання тренінгу в роботі соціального працівника.
- Основні класифікації тренінгів.
- Специфіка підготовки тренінгового заняття як динамічної форми навчання.
- Основні етапи проведення тренінгових занять, правила організації та проведення кожного етапу.
- Основні принципи роботи тренінгової групи.
- Основні стадії групової динаміки.
- Групові норми та рольові позиції у групі.
- Групова згуртованість.
- Критерії виокремлення типів тренінгових груп.
- Тренінгова група. Види тренінгових груп.
- Програма тренінгу: вимоги та структура.
- Стили керівництва тренінговою групою.
- Варіанти рольової позиції тренера.
- Вимоги до особистості та професійних навичок тренера.
- Сутність тренінгового методу та принципи його реалізації.

17. Складання програми та проведення тренінгу. Основні вимоги до організації психологічного тренінгу (місце проведення, необхідні матеріали).
18. Вимоги до тренінгового заняття.
19. Дії тренера у проблемних ситуаціях.
20. Групова динаміка.
21. Особистісна динаміка учасників тренінгу.
22. Основні ролі ведучого тренінгової групи.
23. Стилi керівництва групою.
24. Особистісні та професійні вимоги до тренера.
25. Класифікація тренінгових вправ.
26. Основні техніки, що використовуються в тренінговій роботі.
27. Техніки на отримання зворотнього зв'язку.
28. Техніки ice-breaker та розвитку навичок співробітництва.
29. Техніки на розвиток навичок переконання.
30. Техніки на розвиток впевненості у собі.
31. Техніки на розвиток самосвідомості.
32. Казкотерапевтичні техніки.
33. Мозковий штурм. Групова дискусія. Метод кейсів
34. Метод групової дискусії.
35. Ігрові методи у тренінгу.
36. Техніки арт-терапії у груповій роботі.

10. Індивідуальні завдання

Формою звіту індивідуальної роботи здобувача освіти є написання реферату, виконання індивідуальних завдань (практичних робіт).

Мета написання реферату – набуття здобувачем освіти навичок роботи з літературними джерелами і оформлення реферату відповідно до вимог, які висуваються до оформлення текстових документів.

Теми рефератів:

1. Початок соціально-педагогічного тренінгу. Основна частина проведення навчання. Завершення роботи тренінгу.
2. Основні принципи роботи тренінгової групи. Структура тренінгової групи.
3. Принципи організації і проведення тренінгу.
4. Фактори стресових ситуацій та методики виходу із них у ході соціально-педагогічного тренінгу.
5. Методика організації групової взаємодії.
6. Основні стадії групової динаміки. Групова динаміка та етапи тренінгового процесу.
7. Створення атмосфери довіри.
8. Техніка роботи з "важкими" учасниками.
9. Групи підтримки.

10. Тренінги проти залежності.

Практичні завдання полягають у розробленні тестів, слайд-презентацій, опрацювання тренінгових програм та їх презентація на занятті.

11. Методи навчання

Лекційний матеріал подається усно, використовуються наочність, візуалізація у вигляді схем, презентацій, відео презентацій, малюнків. Під час лекцій опрацьовуються практичні вправи з тренінгових програм, організовується зворотній зв'язок з аудиторією шляхом формування запитань у режимі діалогу, робота в групах та створення групової динаміки.

Методи стимулювання і мотивації навчально-пізнавальної діяльності: навчальна дискусія, створення ситуації у процесі викладання, опора на життєвий досвід здобувача освіти.

Методи контролю і самоконтролю у навчанні: усний, письмовий, тестовий, графічний, програмований, самоконтроль, самооцінка.

12. Засоби діагностики результатів навчання

Поточний: усний контроль (фронтальне, групове, індивідуальне, комбіноване, репродуктивне, реконструктивне, творче);

Тестовий контроль (тести відкритої форми, тести закритої форми);

Самоконтроль і самооцінка;

Під час практичних занять розглядаються теоретичні положення відповідно до тематичного плану занять, докладно розбираються методики тренінгу, за необхідності здобувачі освіти презентують підготовлені індивідуальні завдання або завдання підготовлені у малих групах. Активно використовуються такі методи: мозковий штурм, робота в малих групах, метод «вільний мікрофон», техніки арт-терапії, ігрові вправи.

Підсумковий контроль: залік.

Задля реалізації принципу диференціації та індивідуалізації навчання контроль проводиться з використанням різнорівневих завдань.

13. Критерії оцінювання результатів навчання

Система оцінювання різнорівневих завдань для здобувачів освіти (тести, контрольна робота, самоконтроль)

перший рівень – середній (3 бали). Здобувач освіти відтворює основний навчальний матеріал, здатний виконувати завдання за зразком, володіє елементарними вміннями навчальної діяльності;

– другий рівень — достатній (4 бали). Здобувач освіти знає істотні ознаки понять, явищ, зв'язки між ними, вміє пояснити основні закономірності, а також самостійно застосовує знання в стандартних ситуаціях, володіє розумовими операціями (аналізом, абстрагуванням, узагальненням). Відповідь здобувача освіти правильна, логічна, обґрунтована, хоча їй бракує власних суджень;

– третій рівень – високий (5 балів). Знання здобувача освіти є глибокими, міцними, системними; здобувач освіти вміє застосовувати їх для виконання творчих завдань, його навчальна діяльність позначена вмінням самостійно оцінювати різноманітні ситуації, явища і факти, виявляти й відстоювати особисту позицію.

14. Рекомендована література

Базова

1. Зливков В.Л., Лукомська С.О. Сучасні тренінгові технології розвитку особистості в освіті. Київ. 2022. 184 с.
2. Тренінги в соціальній роботі: теорія, організаційні засади, методика проведення: навч. посіб. / М-во освіти і науки України, Чернів. нац. ун-т ім. Юрія Федьковича; уклад.: Н. Куб'як, Т. Шоліна. 2-ге вид., перероб. І допов. Чернівці: ЧНУ, 2018. 159 с.
3. Теоретико-методологічні основи соціально-психологічного тренінгу: навч. посіб. / Афанасьєва Н.Є., Перелигіна Л.А.; Нац. ун-т цивіл. захисту України. Харків: ХНАДУ, 2015. 315 с.
4. Тренінги з менеджменту: навчально-методичний посібник / М.І. Копитко, Л.М. Томаневич. Львів: ЛьвДУВС, 2017. 128 с.
5. Карпенко Є. Основи психотренінгу: навч. посібник. Дрогобич, 2015. 78 с.
6. Організація і методика соціально-педагогічного тренінгу: Навчальний посібник /Уклад.: О. М. Шевчук. Умань: ПП Жовтий, 2011. 133 с.
7. Журавська Л.М. Соціально-психологічний тренінг: розвиток якостей особистостей працівників сфери туризму. К.: Видавничий Дім «Слово», 2006. 312 с.
8. Методичні рекомендації по проведенню тренінг-курсу для підлітків з питань просвітницької роботи щодо здорового способу життя. К.: Міленіум, 2002. 48 с.

Допоміжна

1. Федорчук В. М. Тренінг особистісного зростання: навч. посіб. К.: «Центр учбової літератури», 2014. 250 с.
2. Галімов А.В. Дослідження можливостей соціально-психологічного тренінгу щодо формування комунікативних та емпатійних якостей майбутніх фахівців соціальної сфери. 2009. № 1. С. 42–47.
3. Зверева І.Д., Алексєєнко Т.Ф., Басюк Т.М., Безпалько О.В. Енциклопедія для фахівців соціальної сфери. Київ. Сімферополь. 2012. 536 с.
4. Керик О. Використання тренінгових технологій у професійній підготовці фахівців соціальної сфери. Молодь і ринок. 2015. №2 (121). С. 137.
5. Лобурцова О.О. Специфіка тренінгової роботи з метою соціалізації учнівської молоді. *Студентський науковий вісник Ніжинського державного університету імені М. Гоголя*. 2019. № 22.
6. Лобурцова О.О. Тренінгова технологія в роботі соціального працівника. *Студентський науковий вісник Ніжинського державного університету імені М. Гоголя*, 2018. № 20.
7. Манохіна І. Тренінг як засіб формування готовності майбутнього соціального педагога до роботи з дітьми-сиротами та дітьми, позбавленими батьківського піклування. Проблеми підготовки сучасного вчителя. 2011. № 4 (Ч. 1). С. 45.
8. Поліщук В.А. Професійна підготовка фахівців соціальної сфери: зарубіжний досвід. Тернопіль: Навчальна книга Богдан, 2003. 184 с.
9. Мілютіна К.Л. Теорія та практика психологічного тренінгу. К.: МАУП, 2004. 192 с.

Інтернет ресурси

1. Ігри та вправи для тренінгів (зі скарбнички неформальної освіти). URL: <https://www.gurt.org.ua/articles/43009/>
2. Ідеї. Натхнення, рішення: посібник для тренерів неформальної освіти. URL: https://insha-osvita.org/wp-content/uploads/2020/12/Handbook-for-Trainers2_IO-1.pdf
3. Онлайн-тренінг або прокачування навичок. URL: <https://myownconference.com/blog/uk/onlain-treninhta-yoho-osnovni-pravyla/>